

**Singapur tajribasini
O'zbekistonda qo'llash muhim
ahamiyatga ega**

2-betda o'qing

**Hukumat qarorining
ijrosi yo'qmi?**

3-betda o'qing

INSON va qonun

2023-YIL
7-FEVRAL
SESHANBA

No 05 (1365)

www.hudud24.uz

@adolat_nashrlari

**"ADOLAT" milliy
huquqiy axborot
markazi nashrlariga
obuna bo'ling!**

**"Adolat
nashrlari"
telegram
kanalida
kuzating!**

www.adolatmarkazi.uz [telegram.me/hudud24official/](https://t.me/hudud24official) facebook.com/hudud24official/

NIZOLARNI ONLAYN HAL QILISH TIZIMI

MULTI-DOOR COURTHOUSE – KO'P TARMOQLI MARKAZ

MAMLAKATIMIZDA sud-huquq tizimini demokratlashtirish va erkinlashtirish, sud hokimiyati mustaqilligini ta'minlash, fuqarolar huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini himoya qilish borasida keng ko'lamli chora-tadbirlar amalga oshirilib kelinmoqda.

Keyingi yillarda Kontinental Yevropa, AQSh hamda sud tizimi rivojlangan Osiyo mamlakatlarida nizolarni sudgacha hal qilishning samarali mexanizmlari va metodlari ishlab chiqildi. Ayniqsa, ular orasida "Multi-door courthouse" markazlarining tashkil etilishi nizolarni tez, samarali va kamxarj hal etilishi bilan ajralib turadi. Bunday markazlarda nizolarni sudgacha muqobil hal qilishning barcha turlari mavjud. Ular nizolashuvchi tarafdorlarga vujudga kelgan nizolarni hal qilish uchun ixtiyoriy tanlov asosida o'zlariga maqbul deb topgan turida hal qilish imkoniyatini beradi.

Bunday markazlarning tashkil etilishi sudlarda arizalarning kamayishiga, shu tariqa sud jarayoni muddatlarining sezilarli qisqarishiga sabab bo'ladi. Muhimi, bu jarayon nizolarni hal qilish samaradorligi va qonuniyligi oshishiga olib keladi.

Nizolarni hal qilishda nizolarni sudgacha muqobil hal qilish usuli sifatida "Multi-door courthouse" markazlarini tashkil etish mexanizmini ishlab chiqish muhim o'rin tutadi. Multi-door courthouse – nizolarni hal qilish bo'yicha ko'p tarmoqli markaz. U muayyan nizolarni shaxslar uchun maqbul mexanizmlar orqali nizolarni sudgacha hal qilish turlariga mos kelishi mumkinligini ilgari suradi. Nizolarni muqobil hal etish (ADR) ning mos turini tanlash bir qancha qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. Ushbu muammoning yechimi sifatida "Multi-door courthouse" markazlari muhim ahamiyat kasb etadi.

"Multi-door courthouse" markazi nizoni samarali hal etishga erishish maqsadida ularni hal qilishga qaratilgan hamda milliy sudlardan mustaqil yoki unga bog'langan, muammolarni hal qilish usullarining har qanday turini tanlay olish imkoniyatini bera oladigan institutsional tashkilot hisoblanadi. Ushbu markazda quyidagi ADR turlari mavjud bo'lishi mumkin – arbitraj sudi, kelishuv (conciliation), mediatsiya, dastlabki neytral baholash, mediatsiya-arbitraj, mini-sudlar, nizolarni hal qilish konferensiyasi, maxsus magistrlar va hakamlar hay'ati sudlari (summary jury trials).

O'TGAN 2022-yil oldimizga qo'ygan asosiy maqsad va vazifalarimizni amalga oshirish uchun keng imkoniyatlar yili bo'ldi desam, mu-bolag'a bo'lmaydi. Xususan, yakunlangan yilda aholiga huquqiy axborotni yetkazish va bepul yuridik yordam ko'rsatish ko'lamini yanada kengaytirish maqsadida 13 ta tuman (shahar)lar-da qo'shimcha ravishda huquqiy maslahat byurolari tashkil etilib, ularning soni 73 taga yetkazildi. Mazkur byurolar tomonidan joylarda 135 mingdan ortiq fuqarolarga huquqiy masalalar bo'yicha bevosita bepul yuridik yordam ko'rsatildi.

Bepul huquqiy YORDAM UCHUN "MADAD" GA MUROJAAT QILING!

Shuningdek, rasmiy saytimiz hisoblangan "Advice.uz" huquqiy axborot portali orqali murojaat yo'llagan 85 mingga yaqin fuqarolarga onlayn rejimda huquqiy maslahatlar va tushuntirishlar berildi. Portalni qonunchilikdagi yangiliklar bilan muntazam ravishda yangilab borilishi hamda interaktiv shaklga keltirilishi natijasida esa undan foydalanuvchilar soni 2,4 millionga yetdi.

Qolaversa, hamyurtlarimizning huquqiy muammolarini joylarda hal etish maqsadida sud va boshqa davlat organlariga murojaat qilishlari yuzasidan 10 mingdan ortiq huquqiy hujjatlar loyiholari (ariza, shikoyat, da'vo ariza) bepul tayyorlab berildi. Bu raqamlar esa murojaatlar sonining yildan-yilga oshib borayotganligi, fuqarolar kundalik hayotidagi u yoki bu masalalarni hal etish borasida hanuzgacha muayyan muammolarga duch kelayotganligi, ularning qonuniy yechimini topish va buzilgan huquqlarini tiklash masalasida esa malakali huquqiy yordamga ehtiyoj sezayotganligidan

dalolat beradi. Binobarin, joriy yildan boshlab fuqarolik-huquqiy munosabatlarga oid hujjatlar loyihalarini onlayn shaklda tayyorlab berish amaliyoti yo'lga qo'yildi.

Albatta, bunday amaliyot, birinchi navbatda, hamma vaqt ham yetarli bilim va malakaga ega bo'lmagan yoki advokat xizmatidan foydalanish uchun moddiy jihatdan imkoniyati cheklangan fuqarolar uchun yaratilgan qulay imkoniyatdir. Buning uchun avvalambor, fuqaro "Advice.uz" huquqiy axborot portali orqali tashkilotimizga murojaat qilib, tegishli huquqiy hujjatlar va ma'lumotlarni yuborishi lozim. Shundan so'ng, o'sha ma'lumotlar asosida, muayyan bir muddatda, fuqaroning nomidan tegishli huquqiy hujjat loyihasi onlayn shaklda tayyorlab beriladi.

AHOLINING odil sudlovga erishish imkoniyatlarini yanada kengaytirish sud-huquq tizimini isloh qilishni jadallashtirishni, sohaga ilg'or xalqaro standartlarni joriy etishni talab etmoqda. Mazkur yo'nalishda, aynan sudlar mustaqilligini ta'minlashga qaratilgan o'nga yaqin qonunchilik hujjatlari qabul qilindi. Sohadagi islohotlar Prezidentimizning Oliy Majlis va O'zbekiston xalqiga yo'llagan Murojaatnomasida ham o'z aksini topdi. Murojaatnomada odil sudlov masalasiga alohida to'xtalib o'tildi, sud tizimida amalga oshiriladigan qator o'zgarishlar yuzasidan muhim vazifalar belgilab berildi.

SUDLAR MUSTAQILLIGI – ADOLAT KAFOLATI

Mazkur ishlarining uzviy davomi sifatida joriy yil 16-yanvarda "Odil sudlovga erishish imkoniyatlarini yanada kengaytirish va sudlar faoliyati samaradorligini oshirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi va "Odil sudlov faoliyatini amalga oshirishni samarali tashkil etish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Prezident farmonlari imzolandi.

Prezident Murojaatnomasida odil sudlov darajasini tubdan yangilashga qaratilgan qator tayanch vazifalar belgilab berildi. Eng muhimi, sud tizimida yuz beradigan islohotlar mustahkamlab qo'yildi. Sud-huquq tizimining jadal isloh qilinishini ta'minlash, odil sudlovga erishish darajasini yanada oshirish uchun 2023-2026 yillarga mo'ljallangan sud tizimini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqishning qisqa muddatli strategiyasi hamda uni amalga oshirish bo'yicha harakatlar dasturi tasdiqlandi. Mazkur Strategiyaning ahamiyatli jihati shundaki, unda odil sudlovni ta'minlashning ustuvor vazifasi etib "Inson qadri uchun" g'oyasi asosida chinakam adolatli sud tizimini shakllantirish, adolatli sud qarorlarini qabul qilishga erishish orqali yurtdoshlarimizning sud tizimiga bo'lgan ishonchini mustahkamlash ustuvor vazifa sifatida belgilandi. Endilikda fuqarolar va tadbirkorlar o'z huquq va qonuniy manfaatlarini sudlarda himoya qilishi uchun zarur imkoniyatlar yaratilib, sud ishlarini yuritishda tortishuv va tarafning tenglik tamoyillarini to'laqonli amalga oshirish, sudlar faoliyatini to'liq raqamlashtirish, sud majlislarida masofadan turib ishtirok etish imkoniyatini kengaytirish ham muhim vazifa sifatida belgilab olindi.

Mazkur hujjatlar sudyalarning mustaqilligi va daxlsizligi kafolatlarini kuchaytirmoqda. Sud ishlarini hal etishga aralashganlik va sud hujjatini ijro etmaganlik uchun javobgarlik choralari kuchaytirish, shuningdek, sud hujjatlarining joriy etilishini ta'minlashga qaratilgan ta'sirchan mexanizmlarni joriy etish belgilandi. Sud qarorlarining qat'iy ijrosini ta'minlashda davlat organlari va mahalliy hokimliklarning mas'uliyati oshirilib, xalqimizning odil sud va davlatdan rozi bo'lishiga e'tibor kuchaytirilmoqda. Shu bilan birga, odil sudlovni amalga oshirish faoliyatiga aralashganlikka oid har bir jinoyat ishi yakuni bo'yicha jamoatchilikni ommaviy axborot vositalari orqali majburiy ravishda xabardor qilish tartibi joriy etildi.

Farmon asosida sudyaga nisbatan turar joy daxlsizligiga, yozishmalar, telefon orqali so'zlashuvlar va boshqa so'zlashuvlar, aloqa tarmoqlari orqali uzatiladigan pochta, kuryerlik yo'natmalari va telegraf xabarlarining sir saqlanishiga bo'lgan huquqlarni cheklovchi, abonentlar yoki abonent qurilmalari o'rnatiladigan bog'lanishlar to'g'risidagi axborotni olishdan iborat tekzor-qidiruv tadbirlarining o'tkazilishiga faqat Bosh prokurorning sanksiyasi asosida yo'l qo'yilishi belgilandi.

Yana bir muhim jihat. Sudyalarning chinakam mustaqilligini ta'minlash maqsadida ularning ishiga har qanday aralashuv qat'iy jazolanishi va sudyalarning xavotirsiz ishlashi uchun davlat tomonidan barcha sharoitlar yaratilishi ko'zda tutilmoqda.

Shuningdek, tuman, shahar sudlari tomonidan birinchi instansiyada ko'rilgan ishlarni viloyat va unga tenglashtirilgan sudlarda apellyatsiya yoki kassatsiya tartibida qayta ko'rib chiqish vakolati berilayotgani sud qarorlari qonuniy va adolatli qabul qilinganini tekshirishning qulay va soddalashtirilgan tartibini yaratadi. Bu tartib amalga oshishi bilan aholining sudma-sud ovora bo'lib yurishiga barham beriladi.

Endilikda, yuqori instansiya sudlariga yanada katta mas'uliyat yuklanib, ishni yangidan ko'rish uchun quyi sudlarga yuborish tartibining bekor qilinayotgani ham sud hujjatidan norozi shaxsning yuqori instansiya uchun umid va ishonchini mustahkamlaydi.

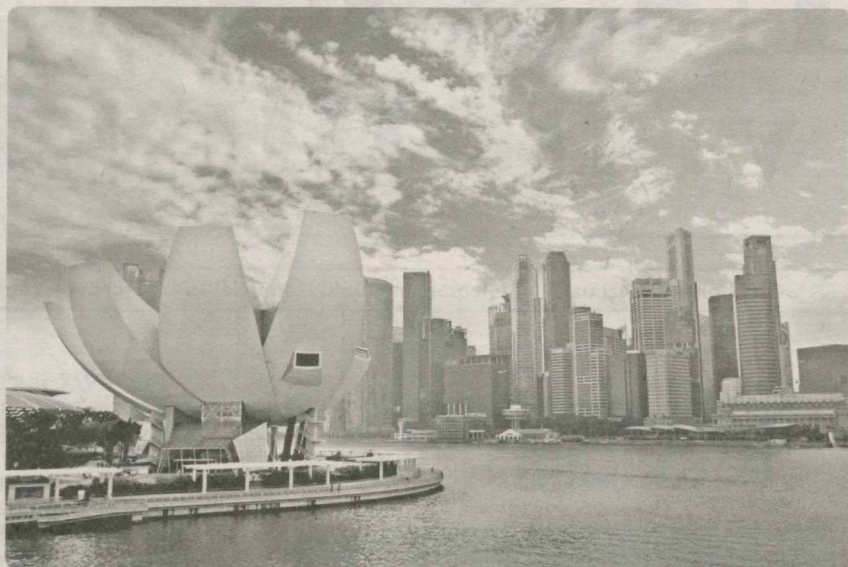
Eng asosiysi, fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilishning huquqiy kafolatlarini yanada kuchaytirilib, ish bo'yicha barcha holatlar sud tomonidan har tomonlama va to'liq tekshirilishi, dalillarga xolisona baho berilishi, huquq-tartibot idoralarning tamomila yangicha ishlashi va xalqimizning sudlarga bo'lgan qat'iy ishonchini oshirishda muhim o'rinni tutadi.

Mazkur chora-tadbirlar sud hokimiyatining chinakam mustaqilligini ta'minlash bilan birga, sudlar faoliyati samaradorligi va odil sudlov sifatini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Dildora BAZAROVA,
Toshkent davlat yuridik universiteti professori,
yuridik fanlar doktori

DAVLATIMIZ rahbari joriy yilning 17-18-yanvar kunlari Singapur Respublikasi Prezidenti Halima Yaqubning taklifiga binoan davlat tashrifi bilan ushbu mamlakatda bo'ldi. Mazkur tashrif davomida ikki mamlakatning Markaziy va Janubi-Sharqiy Osiyoda mintaqaviy hamkorlik va integratsiyani kengaytirish borasidagi tajribasi batafsil ko'rib chiqildi.

SINGAPUR TAJRIBASINI O'ZBEKISTONDA QO'LLASH MUHIM AHAMIYATGA EGA

Qayd etish lozimki, Singapur davlati Osiyo – Tinch okeani mintaqasining iqtisodiy markazi hisoblanadi. Korruptsiyaga qarshi muvaffaqiyatli kurashish namunasi sifatida Singapurdagi islohotlarni ko'rsatish mumkin. Uzoq yillardan buyon ushbu davlat elektronika, kimyo sanoati, biotexnologiyalar, bank sohasi, logistika va transport mashinasozligi kabi muhim tarmoqlardagi muvaffaqiyatlariga tayanib, jahondagi eng yirik va rivojlangan iqtisodiyot markazlaridan biri bo'lib kelmoqda.

Shu bilan birga, Singapur korruptsiyaga qarshi kurashish yo'nalishi bo'yicha jahonning eng ilg'or mamlakatlari qatorida e'tirof etilishi barchaga ma'lum. Bu davlat qisqa vaqt ichida Osiyoning qo'lloq mamlakatidan dunyoning eng rivojlangan davlatlari qatoriga kira oldi. Buning zamirida esa korruptsiyaga qarshi kurashish yotadi.

Xususan, "Transparency International" xalqaro nodavlat tashkilotining korruptsiyani qabul qilish bo'yicha 2021-yilda e'lon qilingan indeksida mazkur davlat 4-o'rinni egallagan.

BYURO OLIY HOKIMIYAT ORGANLARIDAGI PORAXO'RLARNI TERGOV QILADI

Singapurda korruptsiyaga qarshi kurashishda asosiy mas'ul muassasa Singapur korruptsiya jinoyatlarini tergov qilish Byurosi (CPIB) hisoblanadi. Ushbu tashkilot 1952-yilda Singapurda korruptsiyaga qarshi kurashuvchi mustaqil organ sifatida tashkil etilgan bo'lib, mamlakatning "Korruptsiyaning oldini olish to'g'risidagi qonuni"ga muvofiq korruptsiyaga oid huquqbuzarliklarni tekshirish vakolatiga ega bo'lgan yagona organ hisoblanadi.

Fuqarolar Byuroga davlat xizmatchilarining harakatlari ustidan shikoyat bilan murojaat qilish va keltirilgan ziyorini undirib berishni talab qilish imkoniyatiga ega. Korruptsiya holatlari haqida xabar beruvchilarning himoyasi va nomi sir saqlanishi ta'minlanadi.

Byuro agentlari nafaqat amaldorlarga, balki ularning yaqin qarindoshlari va hatto tanishlariga tegishli bank hisob raqamlarini ham tekshirish

huquqiga ega. Shunga muvofiq, agarda mansabdor va uning oilasining xarajatlari qonuniy topilayotgan daromaddan yuqori bo'lsa, ushbu holat Byuroga tergovni boshlash uchun kifoya hisoblanadi. Byuro, odatda, oliy hokimiyat organlaridagi yirik poraxo'rlarni tergov qilish bilan shug'ullanadi. Shuningdek, Singapurda jinoyat ishlari bo'yicha sudlarga korruptsiya yo'l bilan o'ttirilgan daromad va mol-mulkni musodara qilish vakolati berilgan.

Qariyb 4 million aholi istiqomat qilayotgan Singapur tajribasi siyosiy iroda, samarali antikorruptsiya qonunchilik va mustaqil Byuro evaziga bir necha o'n yilda korruptsiyani juda past darajaga tushirish mumkinligini namoyish etdi.

HAMKORLIK

O'zbekiston va Singapur o'rtasida korruptsiyaga qarshi kurashish sohasida o'zaro hamkorlik aloqalarini yo'lga qo'yish, tajriba almashish va milliy amaliyotga joriy etish maqsadga muvofiq.

Jumladan, korruptsiyaning oldini olish va ta'lim sohasidagi sa'y-harakatlar, korruptsiyaga qarshi kurashishda Singapur hukumatining yondashuvi, korruptsiya haqida xabar beruvchilarni himoya qilish siyosati va xalqaro hamkorlik yo'nalishlaridagi ishlar va tajribasi mamlakatimizning ushbu yo'nalishda olib borayotgan sa'y-harakatlari uchun yaxshi namuna sifatida keltirilishi mumkin.

Shuningdek, Singapur tajribasiga ko'ra korruptsiyaga qarshi kurashishda ommaviy axborot vositalari bilan hamkorlik muhim ahamiyat kasb etadi. Bundan tashqari, korruptsiyaga qarshi kurashishga oid xalqaro standartlar hamda mazkur yo'nalishda jamoatchilikning o'rni va roli beqiyos.

O'zbekistonda ham korruptsiyaga qarshi kurashish bo'yicha normativ-huquqiy va institutsional bazani yanada takomillashtirish, korruptsiyaga qarshi kurashishning samarali mexanizmini joriy etishda Singapur tajribasini qo'llash muhim ahamiyat kasb etadi.

Daler VALIJONOV,
Toshkent davlat yuridik universiteti dotsenti v.b.,
yuridik fanlari bo'yicha falsafa doktori

NAMANGAN

YANGIQO'RG'ON tumanida yuridik xizmat ko'rsatadigan tashkilotlar – umumta'lim maktablari, maktabgacha ta'lim tashkilotlari, soliq inspeksiyasi, aholi bandligiga ko'maklashish markazi, davlat ko'p tarmoqli markaziy va oilaviy poliklinikalar xodimlari tomonidan yuborilayotgan hujjatlarni ko'rib chiqish va ularni huquqiy ekspertizadan o'tkazishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

HUKUMAT QARORINING
IJROSI YO'QMI?

Vazirlar Mahkamasining 2005-yil 21-dekabrda-gi "Tibbiyot xodimlari mehnatiga haq to'lashning takomillashtirilgan tizimini tasdiqlash to'g'risida"gi qarorida "O'zbekiston Respublikasi davlat muassasalari tibbiyot va farmatsevtika xodimlari mehnatiga haq to'lash tartibi va shartlari to'g'risida"gi Nizomning 25-bandida, vrachlarga, o'rta va kichik tibbiyot xodimlariga, shuningdek, sog'liqni saqlash barcha muassasalari farmatsevtika xodimlariga uz-luksiz ish staji 5 yildan 10 yilgacha bo'lganda tarif stavkasining 5 foizi miqdorida, 10 yildan 15 yilgacha bo'lganda 10 foizi miqdorida, 15 yildan 20 yilgacha bo'lganda 15 foizi miqdorida, oliy ma'lumotga ega bo'lgan tibbiyot hamshiralari uchun esa tarif stavkasining 20 foizi miqdorida, 20 yildan ortiq bo'lgan-da 20 foizi miqdorida belgilanishi, oliy ma'lumotga ega bo'lgan tibbiyot hamshiralari uchun esa tarif

stavkasining 30 foizi miqdorida ustamarlar to'lanishi belgilangan.

Biroq, tuman maktabgacha ta'lim bo'limiga qarashli maktabgacha ta'lim tashkiloti hamshiralari-ning 37 nafariga yuqoridagi hukumat qarorida belgilangan uzluksiz ish stajiga qo'shib berilishi lozim bo'lgan ustama pullari 2019-yilning may oyidan hozirga qadar to'lab berilmagan. Tuman adliya bo'limi tomonidan hamshiralarning qonuniy manfaatlarini himoya qilish maqsadida fuqarolik ishlari bo'yicha Yangiqo'rg'on tumanlararo sudiga da'vo arizalari kiritilib, sudning hal qiluv qaroriga ko'ra, 37 nafar xodimga 200 million so'mga yaqin ustama to'lab berildi.

Sherali PARPIBOYEV,
Yangiqo'rg'on tuman adliya bo'limi boshlig'i

SURXONDARYO

FUQARO M. Zaripov rahbarligidagi "Marhamat-Tohir" MChJ bilan Surxondaryo ko'priklardan foydalanish unitar korxonasi o'rtasida beton mahsulotlari yetkazib berish yuzasidan shartnoma tuzilgan.

TADBIRKORNI
TANG QOLDIRGAN UNITAR
KORXONALAR...

Shartnomaga asosan 401 million 674 ming 847 so'm, shuningdek mazkur MChJ bilan Termiz tuman yo'llardan foydalanish unitar korxonasi o'rtasida ham shartnoma tuzilgan bo'lib, unga muvofiq unitar korxonaga beton mahsulotlari yetkazib berilgani uchun 96 million 235 ming so'm to'lanishi lozim bo'lgan. Ammo har ikkala unitar korxona ham shartnoma shartlarini buzib, to'lovlarni amalga oshirmagan. Termiz tuman adliya bo'limiga murojaat qilgan MChJ rahbari ushbu masalada amaliy yordam so'ragan.

Mazkur murojaatni o'rganish jarayonida "Marhamat-Tohir" MChJ bilan Surxondaryo ko'priklardan foydalanish unitar korxonasidan "Marhamat-Tohir" MChJ foydasiga 401 million 674 ming 847 so'm asosiy qarz va 130 million 544 ming 310 so'm penya, jami 532 million 219 ming 157 so'm va Termiz tuman yo'llardan foydalanish unitar korxonasidan 96 million 235 ming so'm asosiy qarz va 48 million 117 ming so'm penya, jami 144 million 352 ming so'm miqdoridagi kreditolik qarzdorliklarni undirish yuzasidan Termiz tumanlararo iqtisodiy sudiga da'vo arizalari kiritildi.

Tegishli kreditolik qarzdorlikni undirish yuzasidan sudning hal qiluv qarorlari qabul qilinib, tadbirkorlik subyektlarning qonuniy huquqlari tiklandi.

Bahodir ASHUROV,
Termiz tuman adliya bo'limi boshlig'i

TOSHKENT

MIRZO Ulug'bek tuman adliya bo'limiga tuman xalq ta'limi bo'limi tasarrufidagi umumiy o'rta ta'lim maktablarining kutubxonachilari tomonidan ustama haqlari to'lab berilmayotganidan norozi bo'lib yo'llangan jamoaviy murojaat kelib tushdi.

Ushbu murojaat o'rganilganda, Vazirlar Mahkamasining 1994-yil 29-sentabrdagi 490-sonli qarori bilan tasdiqlangan "Xalq ta'limi muassasalarining qo'shimcha haq to'lanadigan xodimlarining lavozimlari ro'yxati, qo'shimcha haqning turlari va miqdorlari"ning 23-bandiga ko'ra maktablar, barcha tur va nomdagi maktab-internatlar, o'rta maxsus va kasb-hunar – texnika o'quv yurtlari kutubxonachilariga yoki boshqa xodimlarga darsliklarning kutubxona fondi bilan shug'ullanganliklari uchun mehnatga haq to'lashning eng kam miqdorining 3,6 foizi miqdorida qo'shimcha haq to'lanishi belgilanganiga qaramasdan, ularga ustama to'lanmagani ma'lum bo'ldi.

Mazkur holatdan kelib chiqib, adliya bo'limi tuman xalq ta'limi bo'limiga taqdimnoma kiritib, kutubxonachilarning 90 million so'mga yaqin to'lanmay qolgan ustamalarini to'lab berildi.

Oxunjon ESHONQULOV,
Mirzo Ulug'bek tuman adliya bo'limi bosh maslahatchisi

USTAMA
TO'LAB
BERILDI

TOSHKENT

2022-YILDA
ENG KO'P FOYDALANILGAN
davlat xizmatlari qaysi?

TOSHKENT viloyatida o'tgan 2022-yilda 22 ta tuman va shahar davlat xizmatlari markazi orqali aholiga 1 million 114 mingdan ortiq davlat xizmatlari ko'rsatildi. Shuningdek, 221 ming 481 dan ortiq fuqaro xizmatlardan mustaqil ravishda Yagora interaktiv davlat xizmatlari portali my.gov.uz orqali foydalandi.

BUXORO

PESHKU tumanida yashovchi fuqaro B.H.ning viloyat sog'liqni saqlash boshqarmasi tomonidan fuqaroning shaxsga doir ma'lumotlarini oshkor etilishidan norozi bo'lib qilgan murojaati Buxoro viloyat adliya boshqarmasi tomonidan o'rganib chiqildi.

MAS'UL XODIMGA
JARIMA BELGILANDI

O'rganish jarayonida sog'liqni saqlash boshqarmasi mas'ul xodimi haqiqatan ham fuqaroga ma'naviy va moddiy zarar yetkazishi mumkin bo'lgan ma'lumotlarini uning rozilgisiz oshkor etgani ma'lum bo'ldi. Ya'ni, O'zbekiston Respublikasining "Shaxsga doir ma'lumotlar to'g'risida"gi qonuni talablari buzilganligi aniqlandi va mas'ul shaxsga nisbatan ma'muriy bayonnoma rasmiylashtirilib, jinoyat ishlari bo'yicha Buxoro shahar sudiga yuborildi. Sudning qaroriga asosan viloyat sog'liqni saqlash boshqarmasi mas'ul xodimga Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksning 46-moddasiga asosan jarima jazosi tayinlandi.

Tuyg'un AZIMOV,
Buxoro viloyat adliya boshqarmasi mas'ul xodimi

Eng ko'p foydalanilgan davlat xizmatlari bolalarni maktabgacha ta'lim tashkilotlariga joylashtirish – 130 ming 419 ta, kadastr pasportini berish – 93 ming 332 ta, Mobil-ID bo'yicha – 66 ming 386 ta, ko'chmas mulk obyektlariga bo'lgan huquqlarni davlat ro'yxatidan o'tkazishga ariza yuborish – 61 ming 601 ta, nafaqa tayinlash bo'yicha esa – 34 ming 337 ni tashkil etdi.

Eng ko'p davlat xizmatlari Angren shahar davlat xizmatlari markazi orqali ko'rsatildi. Jumladan, Angren shahrida 94 ming 319 ta, Qibray tumanida 82 ming 79 ta, Toshkent tumanida esa 80 ming 886 ta davlat xizmatlari ko'rsatildi.

2022-yilda 28 ming 434 ta tadbirkorlik subyekti davlat ro'yxatidan o'tkazilib, shundan 6 ming 517 tasi yuridik shaxs, 11 ming 535 tasi yakka tartibdagi tadbirkorlar. Shuningdek, 9 ming 990 ta dehqon xo'jaligi, 392 ta oilaviy tadbirkorlik subyektlari davlat ro'yxatidan o'tdi. Davlat ro'yxatidan o'tgan xorijiy investitsiyalar ishtirokidagi korxonalar soni esa 31 tani tashkil etdi.

Tuman markazidan uzoqda joylashgan hududlarda DXMning 8 ta filiali tashkil etilib, ular orqali ko'rsatilgan xizmatlar soni 23 mingtadan oshdi. O'lis va chekka hududlarda istiqomat qiluvchi aholining davlat xizmatlariga bo'lgan talab va ehtiyojini qondirish maqsadida 82 ming 605 ta sayyor davlat xizmatlari ko'rsatildi.

Musajon KARIMOV,
Toshkent viloyat adliya boshqarmasi mas'ul xodimi

4 "MADAD" JAVOB BERADI

Savollarga
"Madad" NNT bosh mutaxassisi
Yahyo MAMADALIYEV
javob berdi

ONA SIFATIDA QANDAY HAQ-HUQUQLARIM BOR?

– **ILTIMOS**, nikohni bekor qilishning qonuniy tartibini tushuntirib bersangiz. Turmush o'rtog'im bilan qonuniy turmush qurganmiz, o'rta bir nafar farzandimiz bor. Oilaviy kelishmovchilik sabab u uydan chiqib ketdim. Kecha ota uyimga ajrim bo'yicha sudga chaqiruv xati kelibdi. Mening ayol, ona sifatida qanday haq-huquqlarim bor? O'zim uchun emas, farzandimning moddiy ta'minoti uchun uning otasidan nimani talab qila olaman?

Nilufar TURG'UNOVA,
Namangan viloyati

– Oila kodeksining 23-moddasiga ko'ra, er va xotinning nikoh davomida o'rtirgan mol-mulkleri, shuningdek nikoh qayd etilgunga qadar, bo'lajak er-xotinning umumiy mablag'larini hisobiga olingan mol-mulkleri (ushbu mol-mulk er yoki xotinning nomida bo'lishdan qat'i nazar) ularning birgalikdagi umumiy mulki hisoblanadi. Er va xotindan biri uy-ro'zg'or ishlarini yuritish, bolalarni parvarish qilish bilan band bo'lgan yoki boshqa uzrli sabablarga ko'ra mustaqil ish haqi va boshqa daromadga ega bo'lmagan taqdirda ham er va xotin umumiy mol-mulkka nisbatan teng huquqqa ega bo'ladi.

Shuningdek, Oila kodeksining 27-moddasiga ko'ra, er va xotinning umumiy mol-mulkini bo'lish er va xotindan birining talabiga ko'ra, ular nikohda bo'lgan davrda ham, nikohdan ajralishgandan keyin ham bo'linishi mumkin. Mol-mulkni bo'lishda nizo chiqadigan taqdirda, mol-mulk sud tomonidan bo'lib beriladi. Mulkni bo'lib olish uchun javobgar (eringiz) yashaydigan joydagi fuqarolik ishlari bo'yicha sudga murojaat qilishingiz lozim.

Shu bilan birga, farzandning ta'minoti uchun er va xotin birgalikda mas'ul hisoblanadi. Oila kodeksining 96-moddasiga ko'ra, ota-ona voyaga yetmagan bolalariga ta'minot berishi shart.

Voyaga yetmagan bolalariga ta'minot berish majburiyatini ixtiyoriy ravishda bajarmagan ota (ona)-dan sudning hal qiluv qaroriga yoki sud buyrug'iga asosan aliment undiriladi. Ushbu asosga ko'ra farzandingizning ta'minoti uchun aliment undirishingiz mumkin. Aliment undirish uchun nikohni bekor qilish shart emas, bir uyda yashab turib ham aliment undirish mumkin.

Shu bilan birga, agarda farzandingiz 3 yoshdan kichik bo'lsa, Oila kodeksining 117-moddasiga ko'ra, eringizdan bolani parvarishlash davri uchun bola uch yoshga to'lgunga qadar ta'minot olish huquqiga egasiz. Ushbu ta'minotni undirish uchun Fuqarolik ishlari bo'yicha sudga murojaat qilishingiz lozim.

Bundan tashqari, agarda eringizning nomida uy-joy mavjud bo'lsa, Uy-joy kodeksining 32-moddasiga ko'ra, siz suddan eringizning nomidagi uyga kiritib qo'yishni talab qilishingiz mumkin.

KONTRAKT TO'LOVI TO'LAB BERILADIMI?

– Ma'lumotim o'rta maxsus. Oilaviy sharoitimizdan kelib chiqib ishlayotganligim uchun oliygohda sirtqi ta'lim bo'yicha o'qiyapman. Sirtqi ta'lim shaklida o'qiydigan talabalar "Yoshlar daftari"ga kiritilgan bo'lsa, ularning ham kontrakt to'lovlari to'lab beriladimi?

Odilxon OCHILOV,
Qashqadaryo viloyati

– Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 7-iyundagi "Yoshlar muam-molarini o'rganish va hal etish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori bilan tasdiqlangan "Yoshlar daftari"ni yuritish orqali yoshlar muammolarini tizimli ravishda hal etish va ularni ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tartibi to'g'risida"gi nizomga ko'ra, "Yoshlar daftari"ga kiritilgan, respublikamizdagi professional ta'lim tashkilotlarida ta'lim olayotgan, shuningdek, O'zbekiston Respublikasida faoliyat ko'rsatayotgan barcha oliy ta'lim tashkilotlarida (davlat, nodavlat oliy ta'lim tashkilotlari, O'zbekiston Respublikasi hududidagi xorijiy oliy ta'lim tashkilotlari va xorijiy oliy ta'lim tashkilotlarining filiallarida) bakalavriatning kunduzgi, sirtqi va kechki shaklida, magistraturaning kunduzgi yo'nalishida ta'lim olayotgan o'quvchi-talabalarga to'lov-kontrakt asosida o'qish bo'yicha yillik xarajatlarining bir qismi qoplab beriladi.

Bunda yoshlar yetakchisining ijobiy tavsiyasi bilan kontraktning 50 foizigacha, biroq BHMning 50 baravari (15 million so'm)dan osh-magan qismi to'lab beriladi. Ikkinchi va undan keyingi mutaxassislik, qo'shma ta'lim dasturlari bo'yicha, tabaqalashtirilgan to'lov-kontrakt asosida ta'lim olayotganlar bundan mustasno.

MUDDATIDAN OLDIN PENSIYAGA CHIQA OLAMANMI?

– Hozir 58 yoshdaman. 25 yillik ish stajiga egaman. Pensiya chiqishimga ikki yil qolgandi. Hozirgacha ishlab kelayotgan ish joyimda mening shtatimga qisqartirish kelganligi uchun ishsiz qoldim. Men shu holatda muddatidan oldin pensiyaga chiqishim mumkinmi?

Jamol ESHBEKOV,
Toshkent viloyati

– "Fuqarolarning davlat pensiya ta'minoti to'g'risida"gi qonunning 14-moddasiga ko'ra, texnologiyadagi, ishlab chiqarish va mehnatni tashkil etishdagi o'zgarishlar, xodimlar soni (shtati) yoki ish xususiyatining o'zgarishiga olib kelgan ishlar hajmining qisqarganligi yoxud korxonaning tugatilganligi munosabati bilan ishdan ozod etilgan va ishsiz deb e'tirof etilgan shaxslar:

- ✓ erkaklar – 58 yoshga to'lganda va ish staji kamida 25 yil bo'lgan taqdirda;
- ✓ ayollar – 53 yoshga to'lganda va ish staji kamida 20 yil bo'lgan taqdirda pensiya olish huquqiga ega bo'ladi.

Avvalo, siz hozirda pensiyaga chiqishingiz uchun tuman (shahar) Aholi bandligiga ko'maklashish markazi (Mehnat birjasi)ga murojaat qilasiz. U yerda ishsiz deb ro'yxatga olinganingizdan keyin pensiya yoshiga yetmasdan ham pensiyaga chiqishingiz mumkin bo'ladi. Agar Aholi bandligiga ko'maklashish markazi sizga maqbul keladigan ish topib bersa, yana ikki yil ishlab, keyin pensiyaga chiqishingiz ham mumkin.

ISH STAVKAM SAQLANIB QOLINADIMI?

– Maktabda o'qituvchi bo'lib ishlayman. O'tgan yili farzandli bo'ldim. Tug'uruq ta'tilidan keyin ishga chiqmoqchiman. Tug'uruq ta'tiligacha bir stavkada ishlar edim. Ishga qaytganimda ham shu bir stavka ishim saqlanib qoladimi?

Zamira IKRAMOVA,
Andijon viloyati

– Amaldagi Mehnat kodeksining 233, 234-moddalariga muvofiq, homiladorlik va tug'ish, shuningdek, bolani parvarishlash ta'tillari davrida ayolning ish joyi (lavozimi) saqlanadi. Biroq bu dekretidan qaytgani o'qituvchiga avvalgi darsini berish shart degani emas.

Bu holatda "Umumta'lim muassasalarida sinflarni komplekslash hamda tarifikatsiya ro'yxatlarini shakllantirish tartibi to'g'risida"gi nizom (ro'yxat raqami 3271)ga ko'ra, nizomning 15 va 19-bandlari dars taqsimotiga nisbatan qo'llaniladi.

Ushbu nizomning 19-bandiga ko'ra, homiladorlik va tug'ish ta'tili hamda bola parvarishidan qaytgan o'qituvchilarga dars soatlari mehnat qonunchiligiga asosan mazkur Nizomning 15-bandida

belgilangan ko'rsatkichlar ustuvor ketma-ketligi asosida taqsimlanadi.

Demak, dekretidan qaytgan o'qituvchi ham o'zining natijalariga, erishgan yutuqlariga ko'ra dars olishi mumkin.

Shuningdek, yuqoridagi nizomning 16-bandida ko'rsatkichlar ketma-ketlik asosida ustunlikka ega bo'lgan o'qituvchilarga dars soatlarining maksimal miqdorlari belgilanishi tavsiya etilishi aytilmoqda. Bu ko'rsatkichlari yuqori o'qituvchiga maksimal dars berish shart degani emas.

Dars soatlarini belgilashda maktabda shu fan bo'yicha mavjud dars soatlariga va shu fandan dars beruvchi o'qituvchilar soniga, ularning ko'rsatkichlariga qarash lozim. Shunga ko'ra, o'z natijangizga qarab 20 soatgacha dars olishingiz mumkin.

YO'LLANMA OLIISH UCHUN QAYERGA MUROJAAT QILINADI?

– Nogironligi bo'lgan shaxslar sanatoriy-larda davolanish uchun yo'llanma olish masalasida qayerga murojaat qilishlari kerak?

Dilshod KARIMOV,
Farg'ona viloyati

– Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 19-noyabrda "Aholiga sanatoriy-larda davolanish uchun yo'llanmalar berish sohasiga axborot-texnologiyalarini joriy etish to'g'risida"gi qarori bilan keksalar va nogironligi bo'lgan shaxslarga sanatoriy-larda davolanish uchun yo'llanmalar berish bo'yicha davlat xizmatlari ko'rsatishning ma'muriy reglamentini tasdiqlangan.

Ushbu reglamentga ko'ra, 2022-yil 1-iyuldan keksalar va nogironligi bo'lgan shaxslarga sanatoriy-larda davolanish uchun yo'llanmalar faqat davlat xizmatlari markazlari yoki Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali orqali berilmoqda.

Yo'llanmalar quyidagi toifadagi keksalar va nogironligi bo'lgan shaxslarga beriladi:

- ✓ urush nogironlariga va qatnashchilariga tenglashtirilgan shaxslar;
- ✓ halok bo'lgan harbiy xizmatchilarning yangi nikohdan o'tmagan beva xotinlari (beva erlari);
- ✓ respublika ahamiyatiga molik shaxsiy pensiya oluvchi shaxslar;
- ✓ Chernobil AES halokati oqibatida nurlanish kasalligiga chalingan va uni boshidan kechirgan shaxslar, shuningdek, Chernobil halokati sababli nogiron bo'lib qolgan shaxslar;
- ✓ yadro poligonlari va boshqa radiatsiya-yadro obyektlarida harbiy xizmatni o'tagan pensiya yoshidagi shaxslar.

Yo'llanmalar quyidagi toifadagi keksalar va nogironligi bo'lgan shaxslarga beriladi:

- ✓ urush nogironlariga va qatnashchilariga tenglashtirilgan shaxslar;
- ✓ halok bo'lgan harbiy xizmatchilarning yangi nikohdan o'tmagan beva xotinlari (beva erlari);
- ✓ respublika ahamiyatiga molik shaxsiy pensiya oluvchi shaxslar;
- ✓ Chernobil AES halokati oqibatida nurlanish kasalligiga chalingan va uni boshidan kechirgan shaxslar, shuningdek, Chernobil halokati sababli nogiron bo'lib qolgan shaxslar;
- ✓ yadro poligonlari va boshqa radiatsiya-yadro obyektlarida harbiy xizmatni o'tagan pensiya yoshidagi shaxslar;
- ✓ I va II guruh nogironligi bo'lgan shaxslar, ko'zi ojiz I guruh nogironini kuzatib boruvchi shaxs;
- ✓ o'zgalar parvarishiga muhtoj bo'lgan yolg'iz keksalar;
- ✓ yoshga doir pensiya oluvchilar.

Davlat xizmatlari ko'rsatilgani uchun yig'im undirilmaydi.

Yo'llanmalar keksalar va nogironligi bo'lgan shaxslarga 12 kunga, yo'llanmalarining amal qilish muddati boshlanishidan 10 kun oldin beriladi.

KO'PCHILIKNI larzaga solgan mud-hish xabar: "Toshkentning Yangihayot tumanida 31-yanvar kuni 12 yoshli qiz bedarak yo'qolgan. 1-fevralga o'tar kechasi soat taxminan 20:30 larda uning murdasi o'z uyi yaqinidan topilgan. Holat yuzasidan 29 yoshli erkak ushlangan, unga nisbatan Jinoyat kodeksining tegishli moddalari bilan jinoyat ishi qo'zg'atilgan. Bosh prokuratura ma'lumotlariga ko'ra, "gumonlanuvchi shaxs 2022-yilning yozida marhumaning xonadonida yollanma ishchi sifatida ta'mirlash ishlarini amalga oshirgan". Hozircha boshqa rasmiy xabar yo'q.

NIMA UCHUN YASHAYAPMIZ?

Bu voqea barchaning ruhini sindirdi, millat sha'nini oyogosti qildi. Ota-onalar xavotiru tahlilida. Tafsilotlarini tilga olish qanchalar og'ir bo'lmasin, bu fojia yuzasidan ijtimoiy tarmoqlarda senatorlar, deputatlar, olimlar, jurnalistlar, blogerlar, ota-onalar, keng jamoatchilik vakillari, oddiy odamlar o'z fikrlarini g'azab, alam, cheksiz nafrat bilan bildiriyapti. O'z yurtida, o'z mahallasida, o'z ko'chasida yoshgina qizning kuppa-kunduz kuni shunday yovuzlik qurboni bo'lishi mudhish voqea, albatta. Ko'pchilik qonunlarimizga qat'iyroq normalarni kiritish shartligini bildirmoqda. Hatto bunday og'ir jinoyatlar uchun o'lim jazosini qaytarish kerakligi haqidagi haqli talablar ham bor. Chunki bunday xavotirga o'rin bor, qat'iy himoyaga ehtiyoj bor. Bundan avval ham yurtimizning ayrim hududlarida pichoqlangan, bo'g'ib o'ldirilgan, yoqib yuborilgan, suvga cho'ktirilgan ayollar, urib o'ldirilgan o'smirlar, e'tiborsizlik va mas'uliyatsizlik qurboni bo'lgan go'daklar fojiasini barchamiz yaxshi bilamiz. Ularning izi hali sovigani yo'q, alami hali unutilgani yo'q. Hech qachon unutilmaydi ham.

Odamlar shaklida yurgan bunday tuban va razil kimsalar o'zbek qavmidan emas, bizga begonadir, deging keladi. Biz zo'ravonlikka qarshimiz deymiz-u ko'z o'ngimizda ro'y berayotgan dahshatli tajovuzlarni bir-ikki kun o'zimizcha muhokama qilib, keyin o'tkazib yuboramiz, hammasini juda tez unutimiz. Eski fojialar yangi fojialar ostida qolib ketaveradi, ko'payaveradi... Rasmiylar ham, bu ishlar xuddiki bo'limgandek, o'z yo'lida davom etaveradimi? Nega shunday?! Qanday jamiyatda yashayapmiz o'zi degan savolga javob topa

“... Odam boriki, hayvon undan yaxshidir...”

olmaysan gohida. Axir, keyingi 3-4 oyda qancha fojialar sodir bo'ldi, qancha g'amu anduhlardan odamlarning qaddi bukildi, qancha gullar xazon bo'ldi? Nega gapirishi, chora ko'rishi, bu ko'rguliklarni bartaraf qilishga bosh bo'lishi kerak bo'lganlar jim?! Inson hayoti, millat sha'ni, qadr-qimmat, ori, g'ururi Siz uchun bir pulmi?! Jamiyat bunday vahshiy kimsalardan tozalanmas ekan, bunday qora kunlar yana kimningdir boshiga tushmasligiga hech kim kafolat bera olmaydi.

Zo'ravonlikka, bunday tajovuzlarga har bir kishi jabrdiydalarning o'rniga o'zini qo'yib qarshi kurashmas ekan, biror natija chiqishi qiyin. Millatimiz farzandlarini, jondan aziz qorako'zlarimizni asrashga, nahotki, qurbimiz yetmaydi?! Nahotki, shunchalar o'jizimiz, notavonimiz?! Jamiyatdagi bu razolatga, bu falokatga qarshi tura olmasak, toat-ibodatlarimiz, orzu-niyatlarimiz, amalga oshirayotgan barcha ishlarimiz sariq chaqaga arzimligi aniq! Kim uchun, nima uchun yashayapmiz o'zi?!

Qonun bor-ku, deysizmi?! To'g'ri, qonun bor...

Afsuski, qonunlarimiz kuchli bo'lganida edi, bunday mudhish voqealar sodir bo'lmasdi, bot-bot takrorlanmasdi... Ming afsus! Bugun bu fojia qonunlarimizni ham titratishi, o'zgartirishi kerak aslida.

CHET ELDA BUNDAY JINOYAT UCHUN JAZO QAT'IY...

Demokratiya va inson huquqlari instituti direktori, yuridik fanlar nomzodi, Sayyora XODJAYEVA sahifasidan olingan, chet davlatlarda aynan shunday zo'ravonlik uchun belgilangan jazolar to'g'risidagi quyidagi ma'lumotlar hech kimni befarq qoldirmasligi aniq:

"1996-yildan buyon AQShda pedofillar-ga nisbatan kimyoviy kastratsiya qo'llaniladi. Kaliforniya shtatida 13 yoshgacha bo'lgan shaxsga nisbatan takroran jinsiy zo'ravonlik qilgan shaxslar, ozodlikdan mahrum qilish joylaridan bo'shagandan so'ng, majburiy tartibda kimyoviy kastratsiya qilinishi talab etiladi.

Germaniyada bolalarga nisbatan jinsiy huquqbuzarliklar 6 oydan 10 yilgacha

qamoq bilan jazolanadi. O'limga olib keladigan zo'rash uchun o'lim jazosi qo'llaniladi. Buyuk Britaniyada kimyoviy kastratsiya 2008-yildan beri qonuniydir. Eron, Iroq, Saudiya Arabistoni, Xitoy, Afrika va Lotin Amerikasi davlatlari, Pokiston, Janubiy Koreya va Kubada pedofillar qatl etiladi. Ko'pincha buning uchun usullar juda shafqatsiz tanlanadi. Nigeriya va Janubi-sharqiy Afrikada tuban shaxslar omma oldida tiriklayin yoqib yuboriladi. Yamanda jinoyatchilar omma oldida otib tashlanadi va qatl televideniye orqali namoyish etiladi. Bu boshqa tuban shaxslar uchun o'ziga xos vizual profilaktika bo'lib xizmat qiladi. Eronda zo'rlovchilar va pedofillar omma oldida osiladi. Indoneziyada ularni maxsus qamchi bilan urishadi. Ko'pgina mamlakatlarda "Bolalarga nisbatan jinsiy jinoyatlar sodir etganlikda ayblangan shaxslarning yagona reyestri to'g'risida"gi qonun loyihasi qabul qilinmoqda. Unga voyaga yetmaganlarga nisbatan jinsiy jinoyatlar sodir etganlikda aybdor deb topilganlar kiradi. Qonun chiqaruvchilarning fikriga ko'ra, reyestr bolalar muassasasiga (maktab, bolalar bog'chasi, bolalar lageri va boshqalar) kimnidir ishga olishdan oldin, ish beruvchi bu shaxsning jinsiy jinoyatlarda ayblanganligini tekshirishi uchun zarur. Bunday ma'lumotlarni uyga enaga olishni niyat qilgan ota-onalar olishi mumkin.

Qozog'istonda 2020-yil 1-yanvardan boshlab pedofiliya uchun jazo kuchaytirildi, endi voyaga yetmagan bolaning jinsiy daxlsizligiga tajovuz qilganlar yigirma yilgacha qamoq jazosiga hukm qilinadi".

Qonunlarimizda nomusga tegish bilan bog'liq holda qasddan odam o'ldirish jinoyati 15 yildan 25 yilgacha ozodlikdan mahrum qilish yoki umrbod ozodlikdan mahrum qilish bilan jazolanadi. Shunga qaramasdan, bunday turdagi jinoyatlar kamaymayotganligi kishini tashvishga soladi. Bu esa bunday turdagi jinoyatlar uchun yanada keskinroq sanksiyalarni qo'llash kerakligini taqozo qiladi.

RAZOLAT BOTQOG'IGA QACHON BOTDIK?

Kulfat tashqaridan kelmaydi, u bizning o'zimizda, ich-ichimizdadir. Nimalarni boy berganimizni, nimalarni yo'qotayotganimizni, nahotki, taftish qilishdan yiroqmiz? Birinchi sababni qonunlarimizning qat'iy emasligidan, jazoni kuchaytirish lozimligidan axtardik, ishsizlikni bahona qildik, tarbiyasizlik, ma'naviy qashshoqlik haqida o'ylab ham ko'rmasdik. Biror ko'ngilsizlik bo'lsa, ota-onalarni bolalariga beparvo, e'tiborsiz, mas'uliyatsizga chiqardik, hushyor bo'lsin, ulardan xabardor bo'lsin, degan iddaolar bilan barcha yukni ota-onalar yelkasiga ortib, yelkamizdagi yukdan xalos bo'ldik.

Gumonlanuvchi muqaddam sudlangan, degan argumentning o'ziyoq ijtimoiy xavfning yuqoriligidan dalolat bermaydimi? Uning sayoq yurishi bilan kimning ishi bor, albatta, hech kimning... So'qqabosh emasdir, ota-onasi, opa-singlisi bordir. Mahallada oqsoqol, posbon, profilaktika inspektori yo'qmi? "Xavfsiz hudud", "xavfsiz shahar" degan ertaklarni endi kimga aytilish ertakchilarning vijdoniga havola.

Jamiyatdagi bunday tubanlik qachon paydo bo'ldi? Bu haqda bir oilaning boshiga mana shunday musibat tushgan chog'dagina o'ylab qolamiz. Keyin yana qorlar erib, izlar yo'qolgan-dek, hammasi unutiladi. Qachongacha bunday yovuzlikka ko'z yumib yashash mumkin?

Ma'naviyatli insonni tarbiyalayapmiz, ma'naviyat targ'ibotini kuchaytirayapmiz, deb o'zimizcha jar solamiz, turli-tuman tadbirlar, forumlar o'tkazamiz. Ma'naviyat karvonidamiz, deb ijodiy safarlar qilamiz. Hayqirib she'r aytamiz, qo'shiq aytamiz, uzundan-uzun ma'ruzalar qilishni ma'naviyat targ'iboti deb o'ylashga o'rganganmiz. Agar ma'naviyat haqidagi bunday amallarimiz nishonga tekkanida, samara berganida edi, bugun birovning haqqini yeydigan kazzoblar, birovning burnini qonatadigan, o'z singlisidek bo'lgan norasida qo'shnisiga tajovuz qiladigan yovuz, tuban yoshlar paydo bo'lmasdi! Jamiyatda bunday voqealar sodir bo'layotganligi uchun har birimiz o'zimizni aybdor deb hisoblashimiz kerak! Bunday tubanliklarning takrorlanishiga yo'l qo'yib bo'lmaydi!

Marusa HOSILOVA,
"Inson va qonun" muxbiri

6 QONUNCHILIKKA TAKLIF

Davomi. Boshlanishi 1-betda

NIZOLARNI
ONLAYN
HAL QILISH
TIZIMI“KO’P ESHIKLI SUD UYINING
BIR ESHIGI”

“Multi-door courthouse” konsepsiyasi 1976-yilda Garvard huquq maktabi professori Frank Sander tomonidan ishlab chiqilgan. Frank Sander nizolarni sudgacha hal qilish uchun tarqalgan vujudga kelgan nizoni ADRning qaysi turida tez, samarali, hamyonbop va taraffar uchun manfaatli hal qilinishini oldindan bilishi va o’zlari ma’qul deb bilgan ADRning turi tanlanishi kerakligini ilgari surgan. U adolatli qaror faqat milliy sudlar tomonidan chiqarilmasligi kerakligini, “ko’p eshikli sud uyining bir eshigi” taraffar uchun nizoni hal etishda to’g’ri tanlov imkoniyatini berishi kerakligini ta’kidlagan.

Fuqarolik, uy-joy, oila, soliq, hattoki, ayrim ma’muriy hamda jinoyi nizolarni hal etishning muhim muqobil mexanizmlaridan biri kelishuv (conciliation) yoki mediatsiya hisoblanadi. Bunda nizo taraffarlari neytral uchinchi shaxs (conciliator/mediator) yordamida uni hal qilish yo’larini izlaydilar.

“Multi-door courthouse” 1990-yillar oxirida Isroil Respublikasida uning ichki sud tizimining talablaridan kelib chiqib tashkil etilgan. Mazkur mexanizmning tashabbuskori Isroil Oliy Sudi Prezidenti, sudya Aharon Barak mamlakatda milliy sudlar kabi nizolarni hal qiluvchi muqobil usullarni: arbitraj va mediatsiyani mamlakatda joriy qilishni qo’llab-quvvatlagan. Ushbu usul dastlab Isroil aholisi tomonidan keng foydalanilgan. Ammo mediatorlarning nizolarni hal qilishda tajribali emasligi ADRning nufuzini pasaytirgan. Buning asosiy sababi, dastlab mamlakatda mediatorlarni o’qitish markazlari ochilgan bo’lib, qisqa muddatli o’quv kurslari yordamida mediatorlar tayyorlangan. O’quv kursini tamomlagan mediatorlarning ko’pchiligi nizolarni hal qilishda tajribaga ega bo’lmagan. Shu tariqa mediativ noprofessionalizm aholi mediatsiyadan deyarli foydalanmasligiga olib kelgan.

Ayni paytda mamlakatimizda ham mazkur tendensiya boshlangan. Prezidentimizning 2020-yil 17-noyabrdagi “Nizolarni muqobil hal etishning mexanizmlarini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to’g’risida”gi qaroriga ko’ra, Toshkent mediatsiya markazini tashkil etish belgilandi. Professional mediatorlarni tayyorlash bo’yicha 72 soatdan iborat kurslarni tashkil etish hamda mediatorlik vazifasini muayyan talablarga javob beruvchi noprofessional mediatorlar ham amalga oshirishi mumkinligi belgilandi.

Hozirgi kunda rivojlangan davlatlar uchun “multi-door courthouse” sud-huquq tizimiga kirib kelayotgan yangi tushuncha emas. Ammo nizolarni sudgacha hal qilishning muqobil usullaridan foydalanishga qiziqish bildirmaydigan mamlakatlar ham mavjud. Xususan, Malayziyada nizolar hal qilishda milliy sudlardan keng foydalaniladi.

Qo’shma Shtatlarda Kaliforniyaning Shimoliy okrugi bo’yicha AQSh okrug sudi kelishuv, dastlabki neytral baholash, majburiy bo’lmagan arbitraj va kelishuv konferensiyalari kabi bir qator ADR mexanizmlari joriy qilingan.

Oxirgi o’n yillikda davlatlarda ODRlarga nisbatan talab kuchaygan. Buning asosiy sababi, ADRga nisbatan ODR arzon, tez va qulay. Ya’ni, shaxs ODRga nisbatan sarflaydigan mablag’lari an’anaviy ADRnikiga qaraganda ancha kamroq, vaqt nuqtayi nazaridan ancha tez, taraffar ADR mexanizmlaridan foydalanish uchun bevosita qatnashishi kerak bo’lsa, ODRda esa texnik vositalar yordamida bilvosita asosiy mehnat mashg’ulotlaridan ajralmagan holda foydalanishi mumkin. Bunda an’anaviy sud tizimidan farqli ravishda alohida ODR platformasi yaratilib, nizolashuvchi taraffar mazkur platformadan ro’yxatdan o’tgan holda nizolarni hal qilishi mumkin. Karolina Manianing ta’kidlashicha, ushbu mexanizm “kelajak to’lqini” sifatida kelgusi globallashtirayotgan uchun keng ko’lamda foydalanilishi kutilmoqda.

TAKLIF

Mamlakatimizda qonun ustuvorligini fuqarolar uchun tez, samarali va qulay tarzda ta’minlash maqsadida sud tizimi bilan bog’langan ADR mexanizmlari joriy qilinishi maqsadga muvofiqdir. Bugungi kunda sudlarimizda ishlar hajmining ko’payishi o’z-o’zidan sudyalor ortiqcha mehnat faoliyati bilan shug’ullanishiga, vaqtni ko’p sarflashiga va resurslardan maksimal darajada foydalanishga olib kelmoqda.

Onlayn nizolarni hal qilish (ODR) – nizolarni hal qilishning muqobil usullaridan (ADR) foydalanadigan nizolarni onlayn hal qilish shaklidir. Bunda an’anaviy ADR mexanizmlari onlayn tarzda taraffar tomonidan foydalaniladi. Nizolarni muqobil hal qilishning asosiy elementi – kelishuvga erishish jarayonida uchinchi tomonning mavjudligi – o’zgarishsiz qoladi. Shuningdek, taraffar nizo bilan bog’liq bo’lgan barcha talab va dalillarni bilvosita amalga oshirishi hamda to’liq onlayn jarayon va protsess yakunida qaror qabul qilishi (WIPO) mumkin.

Mazkur raqamlashtirish tendensiyasini nizolarni sudgacha hal qilish usullariga nisbatan ham joriy qilinishi hamda ularning huquqiy jihatdan mustahkamlanishi dolzarb masaladir. Toshkent shahrida, viloyat markazlarida ham multi-door courthouse markazini tashkil etish hamda nizolarni muqobil onlayn hal etishga mo’ljallangan xizmatlarni joriy etish zarur.

Har ikkala loyiha jismoniy va yuridik shaxslar, ayniqsa, mahalliy va xorijiy investorlarga buzilgan huquqlarini tez, samarali, qulay, hamyonbop usulda tiklashga yordam beradi. Shuningdek, milliy sudlarga raqobatchi bo’la oladigan, ularning funksiyalarini bajara oladigan alohida institutsional tuzilmani vujudga keltiradi. Xalqaro reytinglarda, xususan, WJP-da davlatning sud-huquq tizimi yuqori indeks ko’rsatkichlarini egallay oladi. O’zbekistonda qonun ustuvorligi va huquqlar taqsimoti bir xilda ishlashni boshlashi hamda aholi tomonidan sudlarga bo’lgan ishonchning oshishiga olib keladi.

Farrux NURULLAYEV,
Toshkent davlat yuridik universitetining
xalqaro huquq va inson huquqlari
kafedrasi o’qituvchisi

Davomi. Boshlanishi 1-betda

FAOLIYAT

Ta’kidlash lozimki, bu usul murojaatlar bilan ishlashning innovatsion usullaridan biri hisoblanadi hamda uni amaliyotga tatbiq etilishi natijasida fuqarolarning vaqti va mablag’lari tejashiga erishiladi.

Eng muhimi, biz kelib tushgan murojaatlar va aniqlangan huquqiy muammolarni doimiy ravishda tahlil qilib borish natijasida 2022-yilda huquqni qo’llash amaliyoti va amaldagi qonunchilikni takomillashtirish yuzasidan 4 ta qonun loyihasi ishlab chiqilib, belgilangan tartibda mutasaddi vazirlik hamda idoralarga kiritildi. Hatto ayrim takliflarimiz qabul qilingan qonunlarda o’z aksini topdi.

Qayd etish kerakki, nodavlat tashkilotlari faoliyatining rivojlanishi va samaradorligi ko’p jihatdan davlat organlari hamda fuqarolik jamiyatining boshqa institutlari bilan ijtimoiy sheriklikni to’g’ri yo’lga qo’yish, undan samarali foydalanishga bog’liq bo’ladi. Shu bois, mazkur yo’nalishda Adliya vazirligi bilan hamkorlikda jamiyatda ayollar va erkaklarning teng huquqliligini amalda ta’minlash, ayollarga nisbatan tazyiq va zo’ravonliklarning oldini olish maqsadida “Gender-Madad” elektron huquqiy maslahatchi platformasi ishga tushirildi. Platformadagi huquqiy axborot va ma’lumotlarning aksariyat qismi oilaviy munosabatlar, ayollarning huquqiy himoyasi, ularga yaratilgan imtiyozlar, ona va bola salomatligini muhofaza qilish kabi masalalarga taalluqlidir. Ayni paytda qadar platforma imkoniyatlaridan 10 mingdan ortiq fuqarolarning foydalanilishi tashkilotimiz oldiga kelgusi uning imkoniyatlarini yanada kengaytirish vazifasini qo’yadi.

BEPUL HUQUQIY YORDAM UCHUN
“MADAD” GA
MUROJAAT QILING!

O’tgan yili tashkilotimiz O’zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi huzuridagi Nodavlat notijorat tashkilotlarini va fuqarolik jamiyatining boshqa institutlarini qo’llab-quvvatlash jamoat fondi tomonidan e’lon qilingan “Bolalar yo’l harakati ishtirokchisi” deb nomlangan davlat ijtimoiy buyurtmasi tanlovida ishtirok etib, g’olib deb topildi. Buyurtma doirasida poytaxtimizning Yunusobod tumanida joylashgan maktabgacha ta’lim tashkilotida bolalarga yo’l harakati qoidalarni o’rgatishga mo’ljallangan o’quv maydonchasi qurilib, foydalanishga topshirildi.

Ayniqsa, faoliyatimiz samaradorligini oshirishda xorij tajribasini o’rganish, xalqaro hamkorlik aloqalarini yo’lga qo’yish va rivojlantirish ham muhim o’rin tutadi. Shu maqsadda Buyuk Britaniyaning O’zbekistondagi elchixonasi, AQSH xalqaro rivojlanish agentligining (YuSAID) O’zbekistonda huquqiy islohotlar dasturi, BMT Bolalar jamg’armasi (YUNISEF)ning O’zbekistondagi vakolatxonasi, Konrad Adenauer nomidagi fondning Markaziy Osiyo bo’yicha mintaqaviy vakolatxonasi, Turkiya hamkorlik va muvofiqlashtirish agentligi (TIKA)ning Toshkentdagi vakolatxonasi bilan hamkorlikda fuqarolarga ko’rsatilayotgan bepul yuridik yordam ko’lamini yanada kengaytirish, aholining huquqiy ongi va huquqiy madaniyatini yuksaltirish hamda xorijiy davlatlarning bu boradagi ijobiy tajribalarini faoliyatimizga tatbiq etishga qaratilgan qator loyihalarni amalga oshirdik. Masalan, Adliya vazirligi, BMT Bolalar jamg’armasi (YUNISEF)ning

O’zbekistondagi vakolatxonasi bilan hamkorlikda Surxondaryo viloyatida voyaga yetmagan bolalarning ijtimoiy himoyasiga qaratilgan qonun hujjatlari ijrosini ta’minlashga, shu bilan birga, oilaviy, maishiy zo’ravonlik va boshqa ziddiyatli vaziyatlarga tushib qolgan bolalarga beg’araz huquqiy yordam ko’rsatishga qaratilgan qo’shma loyiha shular jumlasidandir.

Joriy yilda ham asosiy faoliyat yo’nalishimizdan kelib chiqib, aniq maqsadli vazifalarni belgilab olganmiz. Jumladan, joylardagi huquqiy maslahat byuralari tomonidan aholiga ko’rsatilayotgan bepul yuridik yordam ko’rsatish ko’lami oshiriladi va sifat jihatidan yaxshilanadi. “Advice.uz” huquqiy axborot portali, shuningdek, “Gender-Madad” elektron huquqiy maslahatchi platformasi qonunchilikdagi yangiliklar va interaktiv jihatdan yangilab borilishi natijasida, fuqarolarga huquqiy axborotni yetkazish va onlayn maslahatlar berish imkoniyatlarini yanada kengaytiriladi. Tashkilotimiz faoliyatiga fuqarolarning murojaatlari bilan ishlashning yangi innovatsion usullari joriy etiladi. Fuqarolarning huquqiy masalalardagi murojaatlari tahlil qilingan holda huquqni qo’llash amaliyoti va amaldagi qonunchilikni takomillashtirish yuzasidan takliflar ishlab chiqiladi. Tashkilot xodimlari faoliyati samaradorligi va natijadorligini baholashning aniq mezonlari belgilanadi.

To’lqin TURSUNOV,
“Madad” – muassasa shaklidagi
nodavlat notijorat tashkiloti ijrochi
direktori

QONUN IJROSIDA

“HECHDAN KO‘RA KECH YAXSHI” DEGAN QARASH O‘TMAYDI

NAVOIY viloyat adliya boshqarmasi tomonidan davlat xizmatlari ko‘rsatish sohasida monitoring o‘tkazildi. Tahlillar natijasiga ko‘ra, 2022-yilda hududdagi vakolatli organlar faoliyatida 10 ming 553 ta qonunbuzilish holatiga yo‘l qo‘yilganligi aniqlandi.

Aniqlangan holatlarning 10 ming 283 tasi belgilangan muddatga amal qilmaslik, 223 tasi esa murojaatlarni asossiz rad etish, 47 tasi boshqa qonunbuzilishlarga to‘g‘ri keladi. Ular yuzasidan vakolatli davlat organlari va tashkilotlarning 30 nafar mansabdor shaxslari va mas‘ul xodimlariga nisbatan ma‘muriy javobgarlik chorasi qo‘llanildi.

Shuningdek, vakolatli organlarga 126 ta taqdimnoma, 139 ta ogohnoma kiritildi. Natijada 120 nafar mansabdor shaxs intizomiy javobgarlikka tortildi, 2 nafar mas‘ul xodim bilan tuzilgan mehnat shartnomasi bekor qilindi.

Prezidentimizning 2018-yil 13-apreldagi “O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi faoliyatini yanada takomillashtirishga doir tashkiliy chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi qaroriga muvofiq, Adliya vazirligiga davlat xizmatlari ko‘rsatish sohasida yagona davlat siyosatini amalga oshirish hamda ushbu sohada davlat organlari va boshqa tashkilotlar faoliyatini nazorat qilish vazifasi yuklatilgan. Qarorning 10-bandida vazirlik davlat xizmatlari ko‘rsatuvchi davlat organlari va boshqa tashkilotlar faoliyatida qonunchilik hujjatlari va ma‘muriy reglamentlar talablariga rioya etilishi nuqtayi nazaridan tekshirishlarni amalga oshirishi belgilangan.

Shunga ko‘ra, davlat xizmatlarini ko‘rsatuvchi “Navoiy suv ta‘minoti” MCHJning ushbu qaror bilan tasdiqlangan “Yuridik va jismoniy shaxslarni suv ta‘minoti va suvni chiqarib tashlash tarmoqlariga ulash bo‘yicha davlat xizmatlari ko‘rsatish haqida”gi ma‘muriy reglament talablariga rioya etganlik holati tizim orqali o‘rganildi. O‘rganishlar davomida jami 24 ta holatda murojaatlarni o‘rganib chiqish muddatlarini

buzish holatlari aniqlandi.

Xususan, Navbahor tuman “Toshra-bot” MFYda yashovchi fuqaro R. Bobomurodovning davlat xizmatlari markazi orqali suv ta‘minoti va suvni chiqarib tashlash tarmoqlariga ulanish uchun texnik shartlarni olish yuzasidan berilgan murojaati vakolatli organga shu kunning o‘zida tizimdan yuborilgan. Biroq vakolatli organ hisoblangan “Navoiy suv ta‘minoti” MCHJ Navbahor tuman bo‘limi bu murojaat bo‘yicha bajarilishi lozim bo‘lgan vazifani uch ish kuniga kechiktirgan. Korxona tomonidan o‘ndan ortiq shunday qonunbuzilishlar sodir etilgan.

Qonunbuzarlarga nisbatan ma‘muriy javobgarlik choralari qo‘llanilib, qonun ustuvorligi ta‘minlanmoqda. Bu esa mutasaddilarga saboq bo‘lishi lozim. Zotan, qonun ijrosida “Hechdan ko‘ra kech yaxshi” degan qarash va yondashuvga yo‘l qo‘yib bo‘lmaydi.

Eldor BAHODIROV,
Navoiy viloyat adliya boshqarmasi bo‘lim boshlig‘i

■ BILASIZMI?

O‘qituvchi yo‘q bo‘lsa, kim dars o‘tadi?

– BO‘LIB o‘tiladigan fanlar guruhlaridan birining o‘qituvchisi ma‘lum sabablarga ko‘ra vaqtincha yo‘q bo‘lsa, uning darslarini boshqa o‘qituvchiga yuklatish va haq to‘lash mumkinmi?

– Avvalo, qaysi fanlar bo‘lib o‘tilishiga to‘xtalib o‘tsak, Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 15-martdagi “Umumiy o‘rta ta‘lim to‘g‘risidagi nizomni tasdiqlash haqida”gi qaroriga muvofiq malakali o‘qituvchilar yetarli bo‘lgan quyidagi hollarda sinfdagi o‘quvchilarni ikki guruhga bo‘lib o‘qitishga ruxsat etiladi:

o‘quvchilar soni 25 nafar va undan ziyod bo‘lgan umumiy o‘rta ta‘lim muassasalarining I – XI sinflarida “Chet tili” fani, ayrim fanlarga ixtisoslashtirilgan umumiy o‘rta ta‘lim muassasalarida ixtisoslashgan fanlar, V – XI sinflarda “Informatika va axborot texnologiyalari”, VIII – XI sinflarda “Jismoniy tarbiya”, V – IX sinflarda “Texnologiya”, X–XI sinflarda “Chaqiruvga qadar boshlang‘ich tayyorgarlik” fanlari, ta‘lim tili o‘zbek tili bo‘lmagan umumiy o‘rta ta‘lim muassasalarining II – XI sinflarida “O‘zbek tili” fani hamda ta‘lim tili rus tili bo‘lmagan umumta‘lim muassasalarining II – XI sinflarida “Rus tili” fani. Endi vaqtincha yo‘q bo‘lgan xo-

dimning darslarini o‘tish tartibini tushuntirib o‘tamiz:

Vazirlar Mahkamasining 275-sonli qarori bilan tasdiqlangan “Xalq ta‘limi xodimlari mehnatiga haq to‘lash to‘g‘risida”gi Nizomning 18-bandida alohida hollarda xalq ta‘limi muassasalarida xodimning roziligi bilan kasblar (lavozimlar)ni birga qo‘shib olib borishga, shuningdek o‘zining asosiy ishi bilan birgalikda ishda vaqtincha bo‘lmagan xodimlarning vazifalarini bajarishga yo‘l qo‘yilishi mumkinligi qayd etilgan. Bunda lavozimlarni birga qo‘shib olib borish bo‘yicha ish vaqtining jami davom etishi mazkur Nizomning 15-bandida nazarda tutilgan jami ish vaqtining 50 foizidan, ya‘ni yil mobaynida 774 soatdan ortiq bo‘lishi mumkin emas.

Ko‘pchilik chet tili, rus tili, texnologiya, informatika, jismoniy tarbiya fani o‘qituvchilari ana shu qoidani nazarda tutib, bo‘lib o‘qitiladigan fan o‘qituvchisi ma‘lum sabablarga ko‘ra ishda bo‘lmagan paytda sinfni qo‘shib o‘tganligi uchun qo‘shimcha ish haqi

to‘lanadi, deb hisoblashadi.

Lekin bu noto‘g‘ri. “Xalq ta‘limi xodimlari mehnatiga haq to‘lash to‘g‘risida”gi Nizomga Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 2-avgustdagi qarori bilan kiritilgan o‘zgartirishga ko‘ra, nizomning 22-bandida bo‘lib o‘qitiladigan fanlar bo‘yicha guruhlardan birining o‘qituvchisi turli sabablarga ko‘ra darsda bo‘lmagan holatlarda guruhlar qo‘shib o‘qitiladi hamda qo‘shib o‘qitganligi uchun qo‘shimcha haq to‘lovlar amalga oshirilmasligi qayd etilgan.

Xulosa o‘rnida aytadigan bo‘lsak, bu vaziyatda guruhlardan birining o‘qituvchisi ma‘lum sabablarga ko‘ra vaqtincha yo‘q bo‘lsa, narigi guruh o‘qituvchisi sinfni birlashtirib, darslarini qo‘shib o‘tadi. Darsni qo‘shib o‘tganligi uchun unda qo‘shimcha ish haqi to‘lab berilmaydi.

Savolga Marg‘ilon shahar yuridik xizmat ko‘rsatish markazi bosh yurikonsulti Sherzod TOLIBOV
javob berdi

■ E‘LONLAR

Xorazm viloyat adliya boshqarmasi tomonidan O‘zbekiston Respublikasi Notarial palatasi Xorazm viloyati hududiy boshqarmasining 2023-yil 30-yanvardagi 19-sonli xati va Xiva shahar FHDO bo‘limi tomonidan 2023-yil 30-yanvar kuni V 46631956-raqami bilan rasmiylashtirilgan o‘lim guvohnomasiga asosan Urganch tumani xususiy amaliyot bilan shug‘ullanuvchi notarius ismailov Farxod Matyakubovich vafot etganligi sababli boshqarmaning 2023-yil 31-yanvardagi 17-um-son buyrug‘iga asosan unga Xorazm viloyat adliya boshqarmasi tomonidan 2020-yil 27-aprelda xususiy notarial faoliyat bilan shug‘ullanish huquqini beruvchi HZ №0028-son bilan berilgan litsenziyaviy amal qilishi va notariuslik maqomi tugatildi.

Toshkent viloyat adliya boshqarmasining 2023-yil 24-yanvardagi 12-um-sonli buyrug‘i bilan “OMAR AMIR DEFENCE” advokatlik byuroasi advokati Yuldashev G‘ulomjon G‘ayratjonovichga boshqarma tomonidan 2018-yil 26-dekabrda berilgan advokatlik faoliyati bilan shug‘ullanish huquqini beruvchi TS №000161 raqamli litsenziya va advokatlik maqomi Nurafshon tumanlararo ma‘muriy sudining 2022-yil 9-dekabrda hal qiluv qaroriga asosan 10 (o‘n) kunga to‘xtatildi.

Jizzax viloyat adliya boshqarmasining 2023-yil 26-yanvardagi 8-um-sonli buyrug‘iga asosan, Toshkent viloyat sudi jinoyat ishlari bo‘yicha sudlov hay‘atining 2022-yil 28-dekabrda ajrimiga ko‘ra, “Fanina himoyasi” advokatlar hay‘ati ad-

vokati Rajabov Ziyodulla Tojiyevichga 2019-yil 7-yanvarda berilgan GZ 000079-sonli advokatlik faoliyati bilan shug‘ullanish huquqini beruvchi litsenziya hamda 2019-yil 7-yanvarda berilgan 072-sonli advokatlik guvohnomasining amal qilishi tugatildi.

Jizzax viloyat adliya boshqarmasining 2023-yil 26-yanvardagi 9-um-sonli buyrug‘iga asosan, “Malakali himoya” advokatlar hay‘ati advokati Namirov Nurbulan Raimovichga – 2019-yil 21-iyunda berilgan GZ №000120-sonli advokatlik faoliyati bilan shug‘ullanish huquqini beruvchi litsenziya hamda 2019-yil 2-avgustda berilgan 112-sonli advokatlik guvohnomasining amal qilishi, uning vafot etganligi munosabati bilan tugatildi.

■ SO‘RAGAN EDINGIZ

Ta‘lim krediti olishda imtiyoz bormi?

– MAHALLADA kam ta‘minlangan oilalar ro‘yxatiga kiritilganmiz. Ta‘lim krediti olishda oilaviy sharoiti og‘ir oilalar uchun imtiyoz bormi?

Mastura ORIPOVA,
Toshkent shahri

– Prezidentimizning 2022-yil 18-iyuldagi “Oliy, o‘rta maxsus va professional ta‘lim tashkilotlarida xotin-qizlarning ta‘lim olishlarini qo‘llab-quvvatlashga doir chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi qaroriga ko‘ra, “Ijtimoiy himoya yagona reyestri”ga kirgan oilalarning xotin-qizlariga ajratiladigan ta‘lim kreditlari uchun garov va kafilliklar talab etilmaydi. Ta‘lim kreditining asosiy qismi talabning rasmiy o‘qish muddati tugagandan so‘ng yettinchi oydan boshlab 7 yil davomida qaytariladi.

Shundan kelib chiqib, Siz yoki oilangizning boshqa a‘zosi garov yoki kafilsiz ta‘lim krediti olish imtiyoziga ega.

Kompensatsiya olishda yosh cheragasi mavjudmi?

– Xorijiy til sertifikatini olish uchun kompensatsiya beriladi, deb eshitdim. Kompensatsiya olish uchun yosh cheragasi mavjudmi?

Mansur SODIQOV,
talaba

– Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 13-apreldagi “Xalqaro imtihon tizimlari bo‘yicha yuqori ball (daraja) to‘plagan yoshlarga imtihon topshirish xarajatlari to‘liq qoplab berish tartibini joriy etish to‘g‘risida”gi qarorining 2-ilovasiga muvofiq, imtihon topshirish xarajati kompensatsiya qilinadigan xalqaro imtihon tizimlari ro‘yxati tasdiqlangan.

Mazkur qarorga muvofiq, xalqaro imtihon tizimlari bo‘yicha yuqori ball (daraja) olgan nomzod imtihon topshirish paytida o‘ttiz bir yoshga to‘lmagan bo‘lishi lozim. Shundaygina u imtihon topshirish xarajatini kompensatsiya qilishni so‘rab belgilangan tartibda murojaat qilishi mumkin.

Imtihon topshirish xarajatlari to‘liq qoplab berish yuzasidan ariza beruvchi istalgan tuman (shahar) davlat xizmatlari markazlariga murojaat qilishi yoki Yagona interaktiv davlat xizmatlari portalida davlat xizmatidan elektron tarzda foydalanish uchun ro‘yxatdan o‘tishi lozim.

“Xalq banki” filiali ariza beruvchining kompensatsiya pulini olishga bo‘lgan huquqini tasdiqlab, uning xohishiga ko‘ra ushbu kompensatsiyaning naqd yoki naqd pulsiz shaklda to‘lanishini amalga oshiradi. Mazkur mablag‘ Yoshlar ishlari agentligi tomonidan moliyalashtirilgan sanadan boshlab 180 kun ichida “Xalq banki”ning tegishli filialidan ariza beruvchi tomonidan talab qilib olinishi lozim. Maxsus sertifikat berilgan sanadan boshlab 180 kalendar kun o‘tmadan kompensatsiya to‘lashni so‘rab murojaat qilishingiz lozim.

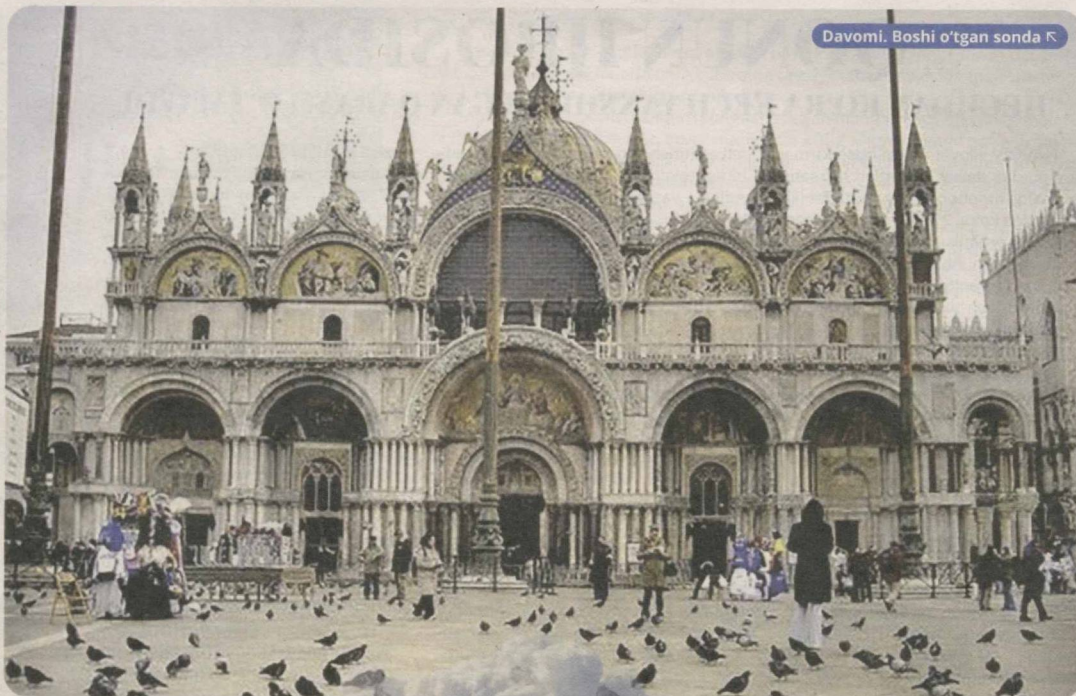
Savollarga Toshkent davlat yuridik universiteti Xorijiy tillar kafedrasida katta o‘qituvchisi
Dilso‘z ZOIROVA javob berdi

8 HIKOYA

– Sizni kim chaqirdi, o'zi do'xtir? – xirillagudek bo'lib, uning so'zini bo'ldi Girke va qo'lini qo'ng'iroq tugmasiga yubordi. – Sabr, – dedi do'xtir, bir daqiqa sabr qilasiz. Venetsiyadagi cherkov minorasiga chiqqaningizda, boshingiz aylanishidan sal avvalroq, – yaxshilab eslang, janob, – nimani his qilgansiz? Girke qo'lini tugmadan olmay, turgan yerida qotib qoldi.

– Siz, – davom etdi do'xtir, – siz o'zingizda juda dahshatli, aqlga sig'maydigan bir yovvoyi xohish – yosh va go'zal xotiningizni ana shu minoradan itarib yuborish istagini his etgansiz. Ammo, siz uni telbalarcha sevardingiz, va shunda ichingizda kuchli bir ziddiyat paydo bo'ldi va u kuchli ruhiy iztirob tufayli zaiflashdi. Shunda siz muvozanatni yo'qotib, yiqilib tushdingiz, to'g'rimi?

Jimlik cho'kdi. Faqat, qo'ng'iroq tugmasiga uzangan qo'l shalvirab tushdi. – O'shandan beri, – so'zida davom etdi do'xtir, – siz ana shu tushuniksiz bosh aylanishga muhtalo bo'ldingiz. Shundan beri siz derazalarni tambalab, yuqoridan pastga qarashga botinolmay qoldingiz. Chunki, siz qachondir pani Irmani pastga tashlab yuborishingiz mumkinligidan o'lgudek qo'rqadingiz. Girke xuddi vahshiy hayvondek na'ra tortdi.

Davomi. Boshi o'tgan sonda K

MAVHUM

tasavvur

– Ha, – do'xtir so'zida davom etardi. – Endi esa, janob, o'z-o'zidan savol tug'iladi: bu mavhum, yopishqoq tasavvur sizda qayerdan paydo bo'ldi? Siz, janob Girke, o'n sakkiz yil avval ham uylangan edingiz. Birinchi xotiningiz Alp tog'larga sayohatingiz paytida vafot etgan. U Xoe Vand tog'iga chiqayotgan payti pastga qulab tushgan va uning barcha mol-mulki sizga meros qolgan. Xonada faqatgina Girkening jon halpida hansirab nafas olishi eshiltildi.

– Girke! – tantanavor xitob qildi doktor Shpits. – Tan oling, birinchi xotiningizni o'zingiz o'ldirgansiz. Siz uni jarlikka itarib yuborgansiz. Shuning uchun, – quloq soling, – shuning uchun sizga xuddi ikkinchi, sevimli xotiningizni ham shu tariqa o'ldirib yuborish kerakdek tuyulavergan. Shu sababli siz balandlikdan o'lgudek qo'rqib qolgansiz. Shuning uchun sizni muattasil bosh aylanishi bezovta qilyapti.

– Do'xtir! – o'zini to'xtata olmay, o'kirib yubordi bemor. – Do'xtir, aytning, endi men nima qilay? Nima qilay, aytning? Do'xtir Shpitsning yuzi birdan hamdard tus oldi.

– Janob, – dedi xo'srinib. – Agar men taqvodor odam bo'lganimda, sizga qonun oldida bosh egib, tegishli jazoyingizni olishni maslahat bergan bo'lardim. Ammo, odatda, shifokorlarning aksariyati menga o'xshab, Xudoga ishonishmaydi. Nima qilish kerakligini o'zingiz hal qiling. Tibbiy nuqtayi nazardan siz, menimcha soppa-sog'siz. Qani, o'rningizdan turing-chi, pan Girke! Girke bo'rdek oqarib o'rnidan turdi.

– Xo'sh, qalay, – so'radi do'xtir. – Endi boshingiz aylanmayaptimi? Girke bosh chayqadi.

– Ana ko'ryapsizmi, – dedi do'xtir. – Endi boshqa asar-alomatlar ham o'z-o'zidan yo'qoladi. Boshingiz aylanishi aynan o'sha mavhum tasavvur natijasi edi, xolos. Biz uni aniqladik, endi o'z-o'zidan yo'qolishi tabiiy. Bimalol derazadan pastga qarashingiz mumkin. Qalay? Zo'rmi? Menimcha, boshingiz aylanmayapti. Hammasidan qutuldingiz, pan Girke! Siz, mening shifokorlik amaliyotim davomidagi eng noyob hodisasiz. – Do'xtir Shpits xursandchilikdan qarsak chalib yubordi. – Siz mutlaqo sog'lomsiz. Pani Irmani chaqirsam bo'ladimi? Yo'q? Tushundim, demak, siz unga syurpriz qilmoqchisiz! Yo' rabbiy. Bechora sizni oyoqqa turib ketganingizni ko'rsa, qanchalik quvonadi. Qarang, fan qanday mo'jizalarga qodir!

O'z muvaffaqiyatidan cheksiz zavq-shavqqa to'lgan Shpits surunkasiga ikki soat vaysashga ham tayyor edi. Ammo, hozir pan Girkega osoyishtalik kerakligini anglab, unga quvvatga kirishi uchun bir-ikkita dori-darmon yozib berishga ijazat so'radi.

– Men sizni kuzatib qo'yaman, – dedi Girke tavoze bilan va do'xtirni zinapoya maydonchasiga qadar kuzatib chiqdi. – Ajoyib. Bosh aylanishidan asar ham qolmabdi.

– Xudoga shukur, – yengil tin oldi Shpits. – Siz o'zingizni tamomila sog'ayib ketgandek his qilayotgandirsiz?

– Xuddi shunday, – sokin javob qaytardi Girke zinapoyadan pastga tushib ketayotgan dokorni kuzatib qolarkan. Do'xtir ko'cha eshikni yopishi bilan orqadan qattiq gursillagan ovoz eshildi. Girkeni zinapoya tagidan topishganida, joni uzilgan, a'zoyi badani mo'mataloq bo'lgandi. U yiqilgan paytda boshi zinapoyaning po'lat panjarasiga zarb bilan urilgan ekan. Do'xtir Shpitsga shu haqda xabar qilishganida, u g'alati nigoh bilan anachagacha bo'shliqqa tikilib qoldi. Keyin o'z bemorlarini qayd qilib boradigan jurnalini ochdi-da, Girkening familiyasi qarshisida shu kungi sana va "Suisidum" so'zini bitib qo'ydi. Endi bu, siz biz tushunadigan tilda "o'zini o'zi o'ldirish" degan ma'noni anglatasa kerak.

Rus tilidan Rustam JABBOROV
tarjimasi

INSON
va qonun

MUASSIS:
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
ADLIYA VAZIRLIGI

"Adolat" milliy huquqiy axborot
markazi nashri

info@adolatmarkazi.uz

2007-yil 3-yanvarda
O'zbekiston
Matbuot va axborot
agentligida
0081-raqam bilan
ro'yxatga olingan

TAHRIR HAY'ATI

Bosh
muharrir

Asliddin
ALIMARDON

Muzraf Ikramov
Eldor Maxkamov
Shoxidaxon Yuldasheva
Sevara O'rinboyeva
Yorbek Iskandarov
Dilfuza Ergasheva

Tahririyatga kelgan
qo'lyozmalar taqirz
qilinmaydi va muallifga
qaytarilmaydi.

Navbatchi
Gulbahor Ortixojayeva
Sahifalovchi-dizayner
Jasur Tojiboyev

Nashr indeksi: 137

"Inson va qonun" gazetasi hamda "Huquq va burch" ijtimoiy-huquqiy jurnali birlashgan tahririyati kompyuter bazasida terildi va sahifalandi. A3 bichimida, 2 bosma taboq hajmda, ofset usulida "KOLORPAK" MCHJ bosmaxonasida chop etildi.

Korxona manzili: Toshkent shahri, Yunusobod tumani, 17-mavze, Yangi shaxar ko'chasi, 1a-uy

Tiraj – 3876
Buyurtma – G-06

Topshirish vaqti – 19:00
Topshirildi – 19:00

MANZILIMIZ:

100115, Toshkent sh.
Amir Temur shoxko'chasi
19-uy.

Faks: (71) 233-28-18
Obuna bo'limi:
(71) 233-25-65

Bahosi kelishilgan narxda

1 2 3 4 5